

Informes clínics. Manual d'estil

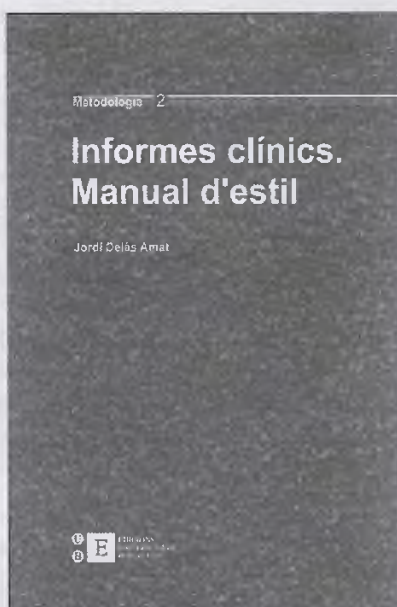
Jordi Delàs Amat. Sèrie Metodologia núm. 2. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona, 2002. 86 pàgs. ISBN 8483383098

Comentari de Pere Roura Poch. Servei d'Epidemiologia Clínica i Recerca, Consorci Hospitalari de Vic

La monografia del Dr. Delàs sobre el manual d'estil dels informes clínics és una parada i fonda d'un trajecte ple dels estímuls i les reflexions que s'originen en les activitats quotidianes dels clínics i que té per objectius comunicar i compartir el coneixement de la situació clínica (diagnòstica, terapèutica i pronòstica) d'un pacient. Les seves cartes sobre l'arribada dels residents a l'hospital o sobre el parlar dels metges^{1,2}, com a exemple del que ha escrit en aquest camp, demostren que la seva preocupació per una comunicació clínica fluida, respectuosa, concisa i entenedora li ve de lluny. Un manual d'estil sobre la comunicació clínica denota la utilitat d'unificar alguns criteris i li fa un lloc entre els llenguatges d'especialitat.

Igual que en el llenguatge administratiu, en el llenguatge jurídic o en el llenguatge científic (de qui el llenguatge clínic o mèdic en pren similituds tècniques i fraseològiques), un emissor tècnic genera un missatge que, simultàniament, rebran receptors tècnics i no tècnics. De manera ben clara, en la pràctica clínica és gairebé més important que l'entengui millor el no tècnic (perquè l'ateny com a objecte i com a subjecte pacient) que els altres receptors tècnics que poden complementar i modular el contingut del missatge inicial d'acord amb el seu propi coneixement.

L'obra del Dr. Delàs és especialment benvinguda perquè aplica el concepte de manual d'estil³ en el camp de la clínica i de la comunicació assistencial. Tal com ell repassa, la pràctica quotidiana és plena de documents amb informació clínica: el radiòleg descriu les troballes de diagnòstic per la imatge per al metge, el cirurgià emet una sol·licitud per a l'anestesiòleg, l'internista demana un parer al pneumòleg, indica una cura que serà aplicada per un infermer i prescriu un tractament farmacològic que haurà d'ésser dispensat pel farmacèutic; tots fan referència a un malalt ben concret i li són tan transcendents (al malalt) que alguns d'ells, com l'informe d'alta hospitalà-

ria, estan regulats per l'administració sanitària que n'ha establert la seva obligatorietat i el seu contingut^{4,5}.

Totes les empreses periodístiques tenen el seu manual d'estil i els seus redactors l'han de seguir fil per randa; algunes corporacions empresarials, i sobretot les de serveis, també en tenen i, en el camp de les publicacions científiques i biomèdiques, Medicina Clínica ha estat pionera en divulgar el seu⁶. Un manual d'estil estableix les maneres de dir i de redactar i vetlla per tal que es generin textos comprensibles i entenedors ajustats als objectius de les organitzacions, és a dir, contextualitzats en un entorn determinat. Estem, doncs, davant d'una bona iniciativa que s'adiu plenament a les preocupacions i a les accions que es

duen a terme no solament per normalitzar l'ús de l'idioma sinó per transcendir la normalització. Les recomanacions terminològiques del TERMCAT (divulgades periòdicament a través d'aquesta mateixa revista) i iniciatives semblants a les del moviment per un anglès planer (*Plain English Movement*) junt a un manual d'estil com el que tenim ara a les mans, fan que el conreu de l'idioma avanci i es concreti en els diferents llenguatges d'especialitat. I si, en aquest camp, la Junta Permanent de Català convocés el certificat de llenguatge científic -després de desenes d'exàmens semestral i anuals dels certificats sobre els coneixements i les aptituds de la llengua catalana en diferents nivells- hi hauria persones que, havent acreditat els seus coneixements específics, farien servir unes pautes homogènies de redactat científic i clínic que esdevindrien punts de referència consuetudinària⁷.

El manual ens recorda el punt de partida de la comunicació, on un emissor construeix un missatge que diferents receptors podran descodificar. El canal, el registre lingüístic i la temàtica condicionen la seva comprensió per part dels receptors que tindran unes habilitats i unes capacitats determinades per fer-ho. Llevat de la ciència més pura, que té un llenguatge propi ple de codis (les fórmules dels químics i les equacions dels físics i dels matemàtics en són el paradigma), la transmissió dels fets, del coneixement i dels resultats de la investigació en

qualsevol àmbit (sigui jurídic, científic o clínic) es fa mitjançant la llengua. I, massa sovint, no es té en compte que l'expressió i la llengua garanteixen la comunicació. Efectivament, tal com la monografia dona a entendre, el poc domini de la llengua implica tenir poc domini sobre el missatge que es vol transmetre i, amb aquest manual, podem recuperar el clàssic valor dels mots, de la sintàctica i de la gramàtica.

En la majoria dels nostres centres sanitaris, tots tenim ben identificat el lletraferit fabrià que ens soluciona un gir lingüístic o ens repassa un escrit. El Dr. Delàs, amb aquest document sobre la comunicació científica i el llenguatge dels metges, els adreça les seves reflexions i en fa partícip tota la comunitat lingüística. Els conceptes que presenta, tot i que en alguns casos de manera matisable, haurien de ser coneguts per tots els professionals de la sanitat que redactem informes clínics: de la prolixa exploració psicològica i psicomètrica d'un pacient amb demència a l'estandarditzat informe del neurofisiòleg quan valora una síndrome d'atrapament perifèric; alguna cosa hi guanyarien els nostres pacients, els companys clínics i la nostra llengua si introduïssim les seves recomanacions.

De totes maneres, valorant la idoneïtat, l'oportunitat i l'autoria de la monografia he de dir que el llenguatge dels mitjans, mal que ens pesi, és l'estàndard vàlid⁸ que ha d'acollir les especificitats del nostre llenguatge tècnic altrament dit, en termes filològics, llenguatge d'especialitat. La nostra comunicació únicament serà entenedora si es basa en l'estàndard i, per això, l'embelliment de l'expressió no s'adequaria als objectius del llenguatge d'especialitat. Així, doncs, tot i el parer de l'autor, els documents especialitzats no han de tenir trets literaris. La literatura és art i un dels seus objectius és l'estètica, cosa que mai pot buscar-se en un llenguatge tècnic. La literatura connota, suggereix i es pot permetre llicències d'ambigüitats que l'enriqueixen; res a veure amb el llenguatge d'especialitat que ha de designar inequívocament i ha d'ésser indefectiblement precís. Són característiques que no contradiuen l'informe clínic com a document d'autor i que, dins del marge que permet l'estàndard, l'autor pot prendre el seu propi estil i pot utilitzar les construccions que el facin sentir més còmode. Seguint aquest camí, el to humà i pròxim que han de tenir els documents clínics, tal com reivindica ell i els que el seguim, no hauria de venir per la introducció de partícules (m'ho permeteu?) carrinclones tal com proposa sinó que pot assolir-se plenament amb la genuïna utilització del vós. Per no introduir un excés de subjectivitat quan es fa referència a l'emissor, el redactat pot utilitzar més la tercera persona del singular que no pas la primera, però el tractament de vós no tindria cap discussió per fer referència al receptor si és el subjecte del que es diu i es comenta: així el text esdevindrà familiar, afectuós i respectuós que són característiques ben pròpies de l'activitat dels clínics i, a més, serà correcte des de la perspectiva de gènere.

El manual d'estil dels informes clínics identifica necessitats, conté propostes de millora i aporta solucions com quan concreta l'ús de l'instrumentari ofimàtic que la nostra societat tecnològica d'avui disposa. Reitero que la monografia serveix per reflexionar i ens ajudarà a avançar amb més empena. Desitjo que es difongui entre els alumnes dels cicles formatius de documentació clínica, entre els de totes les facultats i escoles de ciències de la salut del nostre domini lingüístic (l'editorial universitària que l'ha publicat hi ajudarà sense cap mena de dubte), que sigui inclosa entre els materials de benvinguda de tots els residents quan comencen el seu període de formació sanitària especialitzada, que tots els serveis assistencials i de documentació clínica dels nostres hospitals la tinguin a mà i que, seguint les seves recomanacions, puguem redactar documents amb el registre propi de les activitats clíniques i que resultin entenedors per als pacients que tractem. Utilitzem-la abastament i que el Dr. Delàs ens pugui oferir ben aviat la segona edició revisada amb el suport de filòlegs i lingüistes per poder consolidar aquesta rellevant iniciativa i situar-la al costat d'altres textos de referència⁹.

Nota d'agraïments: agraeixo a la Sra. Maria Roser Andreu, de Manresa, llicenciada en filologia catalana i especialista en llenguatge jurídic i judicial, i a la Sra. Maria Roura, de Girona, llicenciada en biologia i periodista científica, els seus comentaris i la seva col·laboració.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

1. Delàs J. Cuando los residentes llegan. *Med Clin (Barc)* 1993; 101 (8): 318.
2. Delàs J. ¿Habla usted galeno? *An Med Interna* 1999; 16 (2): 104.
3. Mestres JM, Costa J, Oliva M, Fité R. Manual d'estil. La redacció i l'edició de textos. Vic: Eumo editorial, 2000.
4. Ordre de 7 de novembre de 1986 per la qual es regula l'obligatorietat de l'informe d'alta mèdica. *Diari oficial de la Generalitat de Catalunya* núm. 774 de 3 de desembre de 1986.
5. Ordre de 23 de novembre de 1990, de regulació de l'informe clínic d'alta hospitalària i el conjunt mínim de dades de l'alta hospitalària. *Diari oficial de la Generalitat de Catalunya* núm. 1.523 de 27 de novembre de 1990.
6. Medicina Clínica. Manual de estilo. Barcelona: Ediciones Doyma, S. L., 1993.
7. Observatori de la comunicació científica. Escribir ciencia. Quark. Ciencia, medicina, comunicación y cultura. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra, 1998; 11.
8. Conca M, Costa A, Cuenca MJ, Lluch G. La variació lingüística: la norma i l'estàndard. A: Conca M, Costa A, Cuenca MJ, Lluch G, eds. Text i gramàtica. Teoria i pràctica de la competència discursiva. Barcelona: Editorial Teide, 1998; 97-128.
9. Duarte C, Alsina A, Sibina S. Manual de llenguatge administratiu. Manuals i formularis núm. 8. 3a. ed. Barcelona: Escola d'Administració Pública de Catalunya, 1994.